

приблизно декілька разів на десятиріччя у м. Києві фіксується низька зимова температура до $-35\text{ }^{\circ}\text{C}$ (у 1986-1987 рр., 2005-2006 рр. і 2011-2012 рр.), що може призвести до значного вимерзання *Rhus typhina* L. у міських насадженнях. Проте за даними вітчизняних дослідників, відповідні екстремальні температури викликають значні пошкодження навіть у аборигенних видів, наприклад *Tilia cordata* Mill. [11].

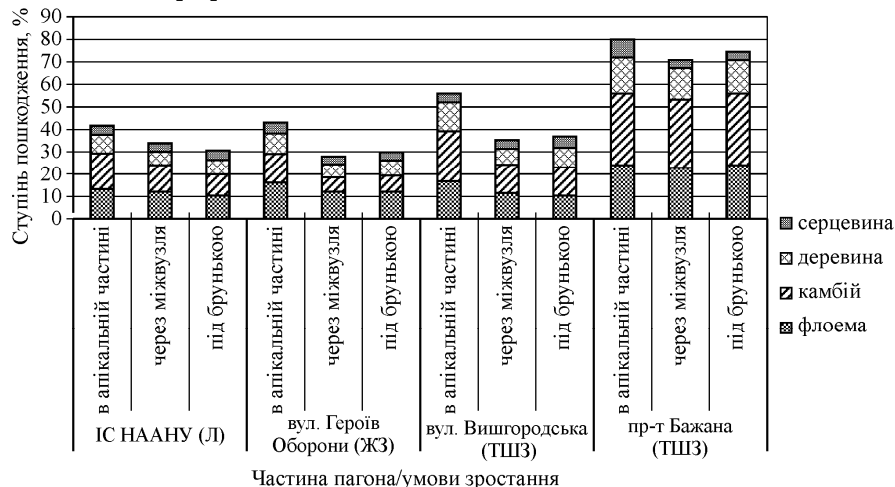

Рис. Ступінь ушкодження тканин однорічних пагонів *Rhus typhina* L. за дії температури $-35\text{ }^{\circ}\text{C}$ у різних за рівнем трансформації екотопах

Висновки. *Rhus typhina* L. є інтродуцентом для України, проявляє зниження морозостійкості в екотопах з високим рівнем трансформації середовища. Пошкодження, спричинені впливом звичних для регіону низьких температур (до $-25\text{ }^{\circ}\text{C}$) в зимовий період, практично не відрізняються у досліджуваних об'єктах і знаходяться у межах 10-40 %, що не є критичним для рослин. У сприятливих умовах, де вплив техногенних факторів незначний, пошкодження однорічних пагонів навіть за температури $-35\text{ }^{\circ}\text{C}$ не є критичним для *Rhus typhina* L. і перебуває в межах 30-40 %.

Література

- Генкель П.А. Состояние покоя и морозостойчивость плодовых растений / П.А. Генкель. – М. : Изд-во "Наука", 1964. – 242 с.
- Васильев И.М. Растение и холод / И.М. Васильев. – М. : Изд-во "Знание", 1966. – 32 с.
- Мусієнко М.М. Фізіологія рослин: підручник / М.М. Мусієнко. – К. : Фітосоціоцентр, 2001. – 329 с.
- Калініченко О.А. Декоративна дендрологія: навчальний посібник / О.А. Калініченко – К. : Вид-во "Вища шк.", 2003. – 199 с.
- Колесніченко О.В. Каталог деревних рослин Ботанічного саду НУБіП України / О.В. Колесніченко, С.І. Слюсар, О.М. Якобчук – К. : Вид-во НУБіП України, 2008. – 40 с.
- Каталог деревьев и кустарников ботанических садов Украинской ССР / [Н. А. Кохно, А.М. Курдюк, П.Я. Чуприна и др.]. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1987. – 72 с.
- Соловьева М.А. Методы определения зимостойкости плодовых и ягодных культур : метод. пособ. / М.А. Соловьева. – Л. : Гидрометеиздат, 1982. – 36 с.

- Визначення морозостійкості плодкових порід лабораторним методом прямого проморожування / Потанін Д. В., Грохольський В. В., Китаєв О. І., Бублик М.О. // Садівництво. – 2005. – Вип. 56. – С. 170-180.

- Бескаравайная М.А. Результаты изучения морозостойчивости древесных растений методом промораживания побегов / М.А. Бескаравайная, М.В. Банная // Бюл. Государственного Никитского ботанического сада. – 1969. – Вып. 1(8). – С. 11-13.

- Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні : довідник / Кохно М.А., Пархоменко Л.І., Зарубенко А.У. та ін. / за ред. М.А. Кохно. – Ч. І. – К. : Фітосоціоцентр, 2002. – 448 с.

- Совакова М.О. Види роду *Tilia* L. у насадженнях різного функціонального призначення м. Києва (таксономія, життєвий стан, реакції на стрес-фактори) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. біол. наук : спец. 06.03.01 – "Лісові культури та фітомеліорація" / М.О. Совакова. – К. : 2012. – 41 с.

Борщевский М.А., Китаев О.И. Морозостойчивость *Rhus typhina* L. в экотопах с разным уровнем антропогенной трансформации

Лабораторным методом промораживания установлен уровень морозостойчивости деревьев *Rhus typhina* L., произрастающих в условиях с разным уровнем техногенной нагрузки. Исследована зависимость между трансформацией экотопа и состоянием растительного организма под воздействием низких температур. Определен индекс морозного повреждения отдельных частей побега и почки.

Ключевые слова: морозостойчивость, промораживание, индекс морозного повреждения, *Rhus typhina* L.

Borshevsky M.A., Kitaev O.I. Frost resistance of *Rhus typhina* L. in habitats with different levels of anthropogenic transformation

Frost resistance level of *Rhus typhina* L. which growing in habitats with different levels of anthropogenic transformation using laboratory method of freezing was determined. Investigated dependence between the transformation of ecotope and the condition of plant organism under the influence of low temperatures. The index of frost damage to individual parts of shoots and buds was defined.

Keywords: frost resistance, reezing, frosty damage index, *Rhus typhina* L.

УДК 338:630

Доц. В.С. Дудюк, канд. екон. наук;
магістрант О.Р. Дегтяр – НЛТУ України, м. Львів

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОГО ОУЛМГ

Проведено фінансовий аналіз стану підприємств Львівського обласного управління лісового і мисливського господарства (Львівського ОУЛМГ) у динаміці за період 2008-2012 рр. та запропоновано шляхи підвищення ефективності діяльності лісових підприємств у сучасних умовах.

Ключові слова: лісові підприємства, аналіз, фінансовий стан, фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, прибуток, рентабельність.

Постановка проблеми. Специфіка лісового господарства, а саме велика тривалість виробничого циклу та сезонність проведення низки лісогосподарських робіт і заходів, ставить особливі вимоги до підприємств стосовно структури капіталу, рівня показників ліквідності та платоспроможності. Втрата лісогосподарськими підприємствами стабільності та міцності фінансового стану має не тільки економічні наслідки – унеможливується своєчасне проведення у повному обсязі необхідних лісогосподарських робіт та заходів, що може призвести до недостатнього освоєння лісосічного фонду, втрати цінної деревини, погіршення

товарної і сортиментної структури деревини, ослаблення їх екологічних та санітарно-гігієнічних функцій тощо. Тому моніторинг основних фінансово-економічних показників діяльності лісгосподарських підприємств має дуже важливе значення, оскільки зниження їхнього рівня може призвести до відсутності у підприємств засобів для розвитку виробництва, подальшої неплатоспроможності й, зрештою, до неспроможності виконання робіт та заходів із відтворення, використання та охорони лісових ресурсів, а надлишковий буде перешкоджати зростанню, обтяжуючи витрати підприємства зайвими запасами та резервами.

Актуальність дослідження. Лісове господарство тісно пов'язане з іншими секторами національної економіки і разом з тим відзначається своєю специфічністю. Триває реформа галузі, яка розпочалася відповідно до Концепції реформування та розвитку лісового господарства [7]. Відповідно до Концепції і положень Лісового кодексу, актуальним стає врахування регіональних особливостей фінансово-економічної діяльності підприємств галузі [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання аналізу фінансового стану досліджено у працях вчених І. Бланка, Є. Мниха, Г. Ситник, В. Турка, І. Хоми та інших [5, 6, 9]. Вагомий внесок у практику аналізу показників фінансового стану лісгосподарських підприємств зробили І. Жежун, Є. Зуєв, О. Майор, А. Торосов та інші [1, 2, 4, 8].

Метою цієї роботи є аналіз стану фінансово-економічної діяльності підприємств Львівського ОУЛМГ та обґрунтування висновків і практичних рекомендацій.

Для цього було зібрано і опрацьовано показники статистичної бухгалтерської, економічної і фінансової звітності 18-ти державних лісгосподарських підприємств та встановлено загальні тенденції зміни в їхньому фінансово-економічному стані за період 2008-2012рр. за такими напрямками: структура активу і пасиву балансу, фінансова стійкість, ліквідність і платоспроможність, прибутковість і рентабельність.

Вклад основного матеріалу. Тенденції зміни структури активної частини балансу підприємств Львівського ОУЛМГ мають позитивну динаміку. У 2011 р. порівняно з 2008 р. збільшилася вартість усього майна лісгосподарських підприємств (зокрема необоротні активи, запаси) на 17,8 %. Проте у 2012 р. порівняно із 2011 р. ця вартість зменшилася на 2,51 %.

Щодо стану платіжної дисципліни, то у 61,1 % підприємств Львівського ОУЛМГ у 2012 р. розмір дебіторської заборгованості, порівняно з базовим 2008 р., збільшився. Хоч загалом упродовж аналізованого періоду вона зменшилася на 7 %, що є позитивною тенденцією. Позитивним також є те, що обсяг необоротного капіталу збільшився на всіх підприємствах, за винятком ДП "Стрийське лісове господарство", де він зменшився на 16,2 %.

Незважаючи на певні негаразди в динаміці складу майна ДП "Стрийське лісове господарство" виробничі можливості лісгосподарських підприємств є високими. Виробничий потенціал лісгосподарських підприємств наприкінці аналізованого періоду, порівняно із 2008 р., збільшився завдяки зростанню вартості основних засобів на 39 %. Це зростання відбулося головним чином за рахунок зростання вартості таких груп основних засобів: будинки, споруди, пере-

давальні пристрої – на 36,3 %, машини, обладнання – на 63,3 %, транспортні засоби – на 57,8 %, інструменти, прилади, інвентар (меблі) – на 45,4 %, інші основні засоби – на 77,4 %.

Знос основних засобів збільшувався у 88,9 % аналізованих підприємств. Коефіцієнт оновлення зменшився з 0,22 у 2008 р. до 0,06 у 2012 р., що свідчить про те, що на підприємствах відсутні вільні фінансові ресурси для належного оновлення їхніх виробничих потужностей.

Фінансовий стан підприємств значною мірою залежить від джерел фінансування (власного і позиченого капіталу). Так, 66,7 % аналізованих лісгосподарських підприємств збільшили у 2012 р. порівняно із 2008 р. свою залежність від позичених джерел коштів. Довгостроковими позиками банку упродовж аналізованого періоду користувалось лише ДП "Бібрське лісове господарство", а короткостроковими – 55,6 % підприємств. Загалом кредиторська заборгованість усіх підприємств за товари, послуги і роботи збільшилася у 2012 р. на 11,2 % порівняно з 2008 р., що свідчить про недостатній темп нарощування лісгосподарськими підприємствами обсягу власного обігового капіталу.

Аналіз тенденції зміни структури активу і пасиву балансу підприємств Львівського ОУЛМГ упродовж 2008-2012 рр. демонструє, що:

1. Виробничий потенціал лісгосподарських підприємств є високим, незважаючи на зменшення вартості майна на 2,5 % у 2012 р. порівняно з 2011 р.
2. Негативною тенденцією є зменшення коефіцієнта оновлення та збільшення зносу основних засобів у 88,9 % аналізованих підприємств.
3. Частка кредиторської заборгованості в обсягах джерел фінансування змінюється в межах 13,9 % – 62 %.
4. На кінець аналізованого періоду 33,3 % лісгосподарських підприємств використовують короткострокові позики банків.

Оскільки головною умовою ефективного функціонування підприємства в умовах ринкового середовища є його стійкість, то доцільним є проведення аналізу показників фінансової стійкості (табл. 1).

На кінець аналізованого періоду 55,6 % лісгосподарських підприємств показали свою можливість покрити свої зобов'язання за рахунок власних джерел, оскільки коефіцієнт їхньої фінансової незалежності є більшим від мінімального критичного значення цього коефіцієнта – 0,5.

У 22,2 % лісгосподарських підприємств на кінець аналізованого періоду (2011-2012 рр.) знизили суму активів, що припадають на гривню власних коштів (коефіцієнт фінансової залежності), решта – її підвищили. Упродовж цього ж періоду 16,7 % підприємств продемонстрували свою стійкість до фінансового ризику (коефіцієнт фінансової стійкості знаходиться в межах 0,3- 05).

Близько половини лісгосподарських підприємств Львівського ОУЛМГ (44,4 %) збільшили частку власного капіталу, яка використовується для фінансування поточної діяльності (коефіцієнт маневреності власного капіталу). Проте ця частка не досягає мінімально рекомендованого рівня від 0,4 до 0,6, лише у кращих за фінансовим станом лісгосподарських підприємств (ДП мисливське господарство "Стир" та ДП "Стрийське лісове господарство") коефіцієнт маневреності власного капіталу становив 0,245-0,534.

Табл. 1. Показники фінансової стійкості підприємств Львівського ОУЛМГ за 2008-2012 рр.

Показник	ДП "Бірюківський лісгосп"	ДП "Борняківський лісгосп"	ДП "Бродівський лісгосп"	ДП "Буцький лісгосп"	ДП "Дрогобицький лісгосп"	ДП "Золочівський лісгосп"	ДП "Львівський лісгосп"	ДП "Жовківський лісгосп"	ДП "Рава-Руський лісгосп"	ДП "Радехівський лісгосп"	ДП "Самбірський лісгосп"	ДП "Сколівський лісгосп"	ДП "Славський лісгосп"	ДП "Ст. Самбірський лісгосп"	ДП "Стрийський лісгосп"	ДП "Турківський лісгосп"	ДП МГ "Стир"	ДП "Львівський ЛПН"
Коефіцієнт фінансової невалезності	-0,222	0,674	0,633	0,565	0,427	0,105	0,889	0,476	0,563	0,311	0,447	0,814	0,777	0,336	0,884	0,214	0,869	0,892
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,017	0,209	0,351	0,264	0,220	0,084	0,440	0,466	0,362	0,212	0,156	0,251	0,285	0,116	0,450	0,099	0,386	0,871
Коефіцієнт фінансової залежності	0,927	0,461	0,845	0,567	0,334	0,243	0,925	0,899	0,720	0,466	0,488	0,671	0,798	0,247	0,920	0,337	0,945	0,636
Коефіцієнт фінансової ризику	2,650	1,136	2,282	0,813	2,386	1,220	0,122	0,288	1,373	0,860	1,055	0,457	0,288	2,247	0,156	1,738	0,258	0,204
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	3,457	-1,574	-0,209	-0,482	-0,406	-7,108	0,074	-0,373	-0,042	-1,015	-1,552	-1,118	-0,892	-3,903	0,370	-5,568	0,238	-0,219
Тип фінансової стійкості	Нестій	Криз	Нестій	Нестій	Нестій	Нестій	Абсол	Нестій	Нестій	Нестій	Криз	Криз	Криз	Криз	Абсо	Криз	Абсо	Криз
	Нестій	Криз	Нестій	Нестій	Нестій	Криз	Абсол	Нестій	Абсол	Нестій	Криз	Криз	Криз	Криз	Абсо	Криз	Абсо	Криз
	Нестій	Криз	Нестій	Нестій	Нестій	Криз	Абсол	Нестій	Абсол	Нестій	Криз	Криз	Криз	Криз	Абсо	Криз	Абсо	Криз
	Нестій	Криз	Нестій	Нестій	Нестій	Криз	Абсол	Нестій	Абсол	Нестій	Криз	Криз	Криз	Криз	Абсо	Криз	Абсо	Криз

Аналіз динаміки поточної фінансової стійкості в лісгосподарських підприємствах Львівського ОУЛМГ свідчить про наявність істотних проблем у 38,9 % підприємств галузі. Ці підприємства характеризуються кризовим фінансовим станом. На кінець аналізованого періоду лише 16,7 % підприємств характеризувались абсолютною фінансовою стійкістю, а 44,4 % підприємств – нестійким фінансовим станом, що пов'язаний з порушенням платіжної дисципліни та зниженням рентабельності капіталу.

У рядках таблиці показники послідовно відповідають рокам: 2008, 2009, 2010, 2011, 2012

Отже, аналізуючи тенденції змін фінансової стійкості підприємств Львівського ОУЛМГ можна зробити такі висновки:

1. На кінець аналізованого періоду (2011-2012 рр.) 22,2 % лісгосподарських підприємств знизили свою фінансову залежність, тобто частка позичкового капіталу зменшилася в загальному обсязі капіталу.
2. У поточному періоді 38,9 % підприємств характеризувались кризовим типом фінансової стійкості, тобто коли підприємства мають прострочену кредиторську і дебіторську заборгованість, а вартість виробничих запасів не покривається відповідними джерелами їх фінансування.
3. У 2012 р. 61,1 % підприємств мали достатній рівень поточної фінансової стійкості.

У ринковій економіці є імовірність банкрутства, тому важливим показником діяльності підприємства є його ліквідність.

Динаміка коефіцієнтів ліквідності і платоспроможності підприємств Львівського ОУЛМГ (див. табл. 2) свідчать про нестійкий стан їхньої ліквідності.

Зокрема коефіцієнт ліквідності змінювався в динаміці. У 2012 р. його рівень збільшився у половини лісгосподарських підприємств, порівняно із 2008 р. Проте величина цього параметру в більшості підприємств є нижчою за нормативну, що свідчить про низький ступінь грошового покриття кредиторської заборгованості.

Відповідно до коефіцієнта швидкої ліквідності 72,2 % лісгосподарських підприємств збільшили його значення, водночас як решта – знизили. Щодо коефіцієнта загальної ліквідності, який показує скільки поточних активів припадає на 1 гривню зобов'язань, то він у 2012 р. збільшився у половини лісгосподарських підприємств.

Лише 33,3 % лісгосподарських підприємств на кінець аналізованого періоду збільшили величину коефіцієнта грошової платоспроможності відносно базового 2008 р. Проте саме в 2012 р. лише 16,7 % підприємств перетнули мінімальне критичне значення 0,2.

У 2012 р. число підприємств, які перетнули критичну межу значення коефіцієнта розрахункової платоспроможності, становили 11,1 %, що є у два рази меншою від 2011 р. Загалом у половини лісгосподарських підприємств збільшилися значення цього коефіцієнта відносно базового 2008 р.

У значній частині лісгосподарських підприємств (72,2 %) на кінець аналізованого періоду зменшили значення коефіцієнта ліквідної платоспроможності порівняно з початком. Це свідчить про те, що на цих підприємствах є недостатньо оборотних активів, які змогли б покрити їхні поточні зобов'язання.

Табл. 2. Показники ліквідності і платоспроможності Львівського ОУЛМГ за 2008-2012 рр.

Показник	ДП "Бібриський лісгосп"	ДП "Боринський лісгосп"	ДП "Бродівський лісгосп"	ДП "Буцький лісгосп"	ДП "Дрогобицький лісгосп"	ДП "Золочівський лісгосп"	ДП "Львівський лісгосп"	ДП "Жовківський лісгосп"	ДП "Рава-Руський лісгосп"	ДП "Радехівський лісгосп"	ДП "Самбірський лісгосп"	ДП "Славський лісгосп"	ДП "Ст. Самбірський лісгосп"	ДП "Стрийський лісгосп"	ДП "Турківський лісгосп"	ДП МГ "Стир"	ДП "Львівський ЛСНП"
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,000	0,002	0,033	0,044	0,010	0,020	0,360	0,007	0,060	0,002	0,000	0,215	0,349	0,012	0,470	0,002	0,103
	0,002	0,047	4,972	0,000	0,054	0,002	0,314	0,002	0,018	0,002	0,000	0,261	0,079	0,018	4,570	0,002	0,058
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,000	0,011	3,191	0,000	0,005	0,008	0,254	1,353	0,002	0,003	0,000	0,133	0,303	0,002	3,939	0,001	0,031
	0,004	0,008	29,900	0,013	0,005	0,001	0,170	0,000	0,000	0,003	0,019	0,114	0,255	0,003	1,181	0,000	0,079
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,177	0,517	26,450	0,420	0,519	0,153	1,018	0,264	0,520	0,255	0,323	1,031	2,761	0,586	2,345	0,171	0,199
	0,226	0,265	31,389	0,160	0,506	0,161	1,223	0,346	2,724	0,209	0,300	0,491	0,767	0,331	8,484	0,117	0,362
Коефіцієнт платоспроможності	0,470	0,517	262,80	0,484	0,300	0,298	2,914	1,896	1,540	0,158	0,373	0,369	1,049	0,192	8,570	0,143	0,281
	0,527	0,825	32,129	0,574	0,308	0,189	1,313	0,281	1,253	0,271	0,451	0,438	1,055	0,350	3,697	0,136	0,414
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,580	1,186	49,600	0,913	1,292	0,297	3,173	0,942	1,351	1,014	1,283	1,942	4,317	1,290	6,172	0,484	0,318
	0,564	0,693	78,250	0,665	1,181	0,321	3,693	0,732	3,964	0,935	0,622	0,885	1,707	0,843	13,810	0,311	0,491
Коефіцієнт грошової платоспроможності	0,501	0,249	11,863	0,558	1,066	0,294	6,611	2,733	2,651	0,625	0,815	1,027	1,549	0,580	13,810	0,363	0,355
	0,775	0,656	44,310	0,711	0,926	0,539	6,355	1,165	1,210	1,366	1,003	1,272	2,256	1,297	12,164	0,359	0,707
Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	0,009	0,001	110,93	0,852	0,773	0,534	2,626	0,978	2,607	0,996	0,991	0,664	3,408	1,644	9,412	0,388	0,844
	0,000	0,001	0,001	0,027	0,005	0,012	0,267	0,003	0,042	0,000	0,000	0,116	0,106	0,007	0,134	0,001	0,094
Коефіцієнт платоспроможності	0,123	0,251	0,601	0,255	0,291	0,091	0,753	0,109	0,365	0,058	0,169	0,558	0,840	0,337	1,744	0,097	0,182
	0,206	0,103	0,743	0,102	0,286	0,097	1,025	0,166	0,941	0,083	0,207	0,430	0,274	0,233	4,367	0,103	0,318
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	0,340	0,367	1,231	0,316	0,215	0,122	1,325	0,206	0,836	0,278	0,316	0,196	0,294	0,192	4,221	0,127	0,268
	0,380	0,603	1,384	0,426	0,201	0,089	0,689	0,114	0,598	0,146	0,263	0,119	0,453	0,249	1,355	0,118	0,374
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	0,404	0,575	1,226	0,554	0,723	0,178	2,348	0,389	0,947	0,231	0,672	1,051	1,314	0,742	4,589	0,275	0,290
	0,437	0,268	1,853	0,442	0,667	0,193	3,096	0,352	1,369	0,372	0,430	0,628	0,610	0,592	7,040	0,273	0,431
Коефіцієнт платоспроможності	0,426	0,205	1,980	0,407	0,746	0,111	5,667	1,304	1,454	0,382	0,541	0,685	0,461	0,713	6,801	0,322	0,339
	0,560	0,466	2,075	0,464	0,662	0,221	2,890	0,529	1,018	0,644	0,685	0,568	0,629	0,713	4,459	0,312	0,638
	0,633	0,670	1,231	0,634	0,505	0,252	1,379	0,398	1,244	0,538	0,577	0,360	0,875	0,798	4,697	0,285	0,759

Аналізуючи загалом тенденції змін ліквідності і платоспроможності підприємств Львівського ОУЛМГ упродовж 2008-2012 рр. можна зробити такі висновки:

1. Ліквідність і платоспроможність лісогосподарських підприємств є нестійкою.
2. У половини лісогосподарських підприємств у 2012 р. збільшилися коефіцієнти абсолютної і загальної ліквідності, а 72,2 % збільшився коефіцієнт швидкої ліквідності порівняно з базовим 2008 р.
3. Значення коефіцієнтів платоспроможності у більшості лісогосподарських підприємств не перевищують мінімальну критичну межу, що свідчить про наявність достатньої кількості оборотних активів і грошових коштів.

Упродовж 2008-2012 рр. собівартість реалізованої продукції лісогосподарських підприємств не мала чіткої тенденції зміни. У 83,3 % підприємств у 2010 р. зменшився її розмір відносно попереднього року, а в 2012 р. відбулося її збільшення у 94,4 % підприємств відносно як 2008 р., так і 2011 р.

Половина лісогосподарських підприємств у 2012 р. зменшили обсяг адміністративних витрат порівняно з попереднім роком на 4,9 %. Проте загалом упродовж 2008-2012 рр. обсяг адміністративних витрат збільшився у 94,4 % підприємств відносно базового 2008 р. на 6,4 %. В той час, як витрати на збут збільшилися у 72,2 % на 14,5 %.

Показники доходності і прибутковості підприємств Львівського ОУЛМГ також не мали чітко визначеної тенденції. Упродовж 2008-2012 рр. дохід від реалізації продукції збільшився у 88,9 % підприємств на 33,3 %. Інші операційні доходи збільшилися у 61,1 % підприємств. Незважаючи на це, в загальному, сума інших операційних витрат у 2012 р. зменшилася відносно базового 2008 р. на 5,9 %.

Обсяг фінансових результатів від звичайної діяльності у 2012 р. до рівня 2008 р. збільшився у 55,6 % лісогосподарських підприємств. Проте стабільно збільшувався за роками обсяг фінансових результатів від звичайної діяльності лише у 11,1 % підприємств, у решти динаміка була нестійкою.

Упродовж аналізованого періоду спостерігається нестійка тенденція змін за роками та лісогосподарськими підприємствами показників прибутковості. Обсяг чистого прибутку стабільно збільшувався в динаміці у 16,7 % підприємств Львівського ОУЛМГ. У решти спостерігалися збільшення та зменшення обсягів прибутковості в окремі роки аналізованого періоду. В загальному обсяг чистого прибутку у 2012 р. збільшився на 9,8 % порівняно з базовим 2008 р.

В аналізованому періоді спостерігається негативна динаміка відносних показників ефективності діяльності лісогосподарських підприємств. У 2012 р. зменшилися показники рентабельності активів (у 61,1 % підприємств), рентабельність продукції (у 61,1 % підприємств) відносно базового 2008 р. Рентабельність власного капіталу збільшився у 45,5 % лісогосподарських підприємств. Рівень рентабельності реалізації продукції упродовж аналізованого періоду були низькими у більшості підприємств Львівського ОУЛМГ, а у

2012 р. 66,7 % підприємств що рентабельність ще й зменшили відносно базового 2008 р.

Отже, аналіз тенденцій зміни показників прибутковості і рентабельності підприємств Львівського ОУЛМГ свідчать, що:

1. У лісгосподарських підприємствах відсутня чітка динаміка змін собівартості реалізованої продукції (у 2010 р. вона зменшилася, а в 2012 р. – збільшилася);
2. Відносно базового 2008 р. лісгосподарські підприємства у 2012 р. збільшили обсяг витрат на збут і адміністративні витрати на 14,5 % та 58,4 % відповідно.
3. У всіх підприємствах Львівського ОУЛМГ спостерігається низький рівень відносних показників ефективності діяльності.

Література

1. Жежкун І.М. Тенденції зміни фінансово-економічного стані лісгосподарських підприємств / І.М. Жежкун // – X. : УкрНДЦЛГА ім. Г.М. Висоцького. – 2009. – Вип. 116. – С. 282-289.
2. Зуєв Є.С. Щодо питання інтегрального оцінювання фінансового стану підприємств лісового господарства / Є.С. Зуєв. – X. : УкрНДЦЛГА ім. Г.М. Висоцького. – 2009. – Вип. 116. – С. 276-280.
3. Лісовий кодекс України : офіційне видання. – К. : В.Д. "Ін. Юре", 2006. – 184 с.
4. Майор О.В. Деякі проблеми ефективного розвитку лісових господарств України / О.В. Майор // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2005. – Вип. 15.2. – С. 122-125.
5. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств : [підручник] / Бланк І.О., Ситник Г.В. – К. : КНТЕУ, 2006. – 779 с.
6. Мних Є.В. Економічний аналіз : [підручник] / Є.В. Мних – К. : КНТЕУ, 2008. – 513 с.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 208-р від 18 квітня 2006. "Про схвалення Концепції реформування та розвитку лісового господарства". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.gov.ua>.
8. Торосов А.С. Діагностика фінансового стану лісгосподарського підприємства в системі антикризового управління / А.С. Торосов, І.М. Жежкун, Є.С. Зуєв // Лісовий журнал. – 2011. – № 1. – С. 48-52.
9. Хома І.Б. Економіко-математичні методи аналізу діяльності підприємств : [навч.-метод. посібник] / І.Б. Хома, В.В. Турко – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", – 2008. – 328 с.

Дудюк В.С., Дегтярь О.Р. Анализ финансового состояния лесохозяйственных предприятий Львовского ОУЛОХ

Проведен фінансовий аналіз підприємств Львовського обласного управління лісного і охотничього господарства (Львовського ОУЛОХ) в динаміці за період 2008-2012гг. и предложены пути повышения эффективности деятельности лесных предприятий в современных условиях.

Ключевые слова: лесные предприятия, анализ, финансовое состояние, финансовая устойчивость, ликвидность, платежеспособность, прибыль, рентабельность.

Dudiuk V.S., Degtyar O.R. Analysis of financial condition of forest enterprises forestry and hunting administration in Lviv region

A financial analysis of enterprises Forestry and Hunting Administration in Lviv region in dynamics for the period 2008-2012 was conducted and ways suggested to improve the performance of forest enterprises in the modern world.

Keywords: forestry enterprises, analysis, financial state, financial stability, liquidity, solvency, income, profitability.

УДК 581.9: 502.7: 580 (477.60)

Дир. О.В. Тарасевич, канд. с.-г. наук;
ст. наук. співроб. О.О. Орлов, канд. біол. наук –
Поліський філіал УкрНДЦЛГА

ТРАВ'ЯНИ АДВЕНТИВНІ ВИДИ РОСЛИН – ЗАГРОЗА ДЛЯ ЛІСОВІДНОВЛЕННЯ ТА ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ У ЖИТОМИРСЬКОМУ ПОЛІССІ

Проаналізовано 15 адвентивних інвазійних видів рослин, які можуть натуралізуватися у природних екосистемах Житомирського Полісся. За результатами досліджень оцінено їх поширення в 11 різних екотопах та визначено можливі шкідливі наслідки для лісового господарства. Для кожного дослідженого виду наведено головні екологічні та біологічні особливості.

Ключові слова: адвентивні види, інвазія, натуралізація, лісові культури, суцільні зруби, згарища, заплави, Житомирське Полісся.

Однією з п'яти головних цілей Всеєвропейської стратегії збереження рослин [3] є боротьба з інвазійними адвентивними видами. Неконтрольоване поширення адвентивних видів рослин створює ситуацію, коли аборигенні види пригнічуються або витісняються з своїх природних еконіш. Насамперед, це стосується рідкісних видів рослин. Первинне поширення адвентивних видів відбувається по специфічних екологічних коридорах – вздовж автомобільних доріг, залізниць, ліній електропередач та магістральних трубопроводів, берегів річок та інших водних об'єктів, на землях сільськогосподарського призначення, особливо перелогах. Проте після початкового етапу вкорінення та поширення переважно в антропогенних ландшафтах, крім збільшення кількості локалітетів та їхньої площі, ці види починають поступово опановувати також природні ландшафти і, що не відзначалося раніше, проникають до слабо змінених лісових екосистем. Оскільки названа проблема в Україні перебуває на початковому етапі вирішення, дослідження в цьому напрямку мають як науковий, так і практичний інтерес.

Огляд літератури. Вплив адвентивних видів на лісове господарство в Україні, на жаль, донині вивчено лише фрагментарно і навіть у багатьох аспектах не усвідомлено як загрозу. Однак у багатьох країнах світу діють спеціальні програми, спрямовані на обмеження поширення та боротьбу з чужорідними видами рослин, зокрема у лісових екосистемах. Так, наприклад, на території Республіки Білорусь у зімкнутих смерекових та дубових лісах ряду лісгоспів розрослися адвентивні гігантські борщівники – *Heracleum sosnovskii* Manden. та *Heracleum mantegazzianum* Sommier et Levier, що значно ускладнює ведення лісового господарства у згаданих насадженнях [5]. На цей час у Білорусі організовано спеціальні наукові дослідження з обмеження поширення та боротьби з названими вище адвентивними видами. Швейцарські дослідники [21] для різних рослинних угруповань, зокрема лісових, навели найбільш шкодочинні види трав'яних рослин: *Heracleum mantegazzianum* Sommier et Levier, *Reynoutria japonica* Houtt., *R. sachalinensis* (Friedrich Schmidt Petrop.) Nakai, *Solidago canadensis* L., *S. serotinoidea* A. Löve & D. Löve. Для Чехії також наведено списки інвазійних видів по різних екотопах, зокрема лісових [13]. Українські вчені [19]